

Politicorum Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. XIX. De Poësi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

*Auctor diffi-
cilius, &
exponendi
ratio do-
ctoris propo-
nitur.*

*Teneri non
vrgendi ad
versus.*

*Prima scho-
la Gram-
matices.*

*Vtis gra-
datio cum
apre priori-
bus sequen-
tia super-
fruuntur.*

*Experime-
ta hanc me-
thodum pro-
barunt.*

*Cum do-
ctorum sen-
tentia con-
uenit.*

Exponendi eadem ratio, & memoria exercitatio, quæ supra ostensa. Sed ex parte tamen diuersa. Nam Primo plura in Cicerone exponuntur, & difficiliora, quæ enim facilia sunt, iam ante intellexerunt. Deinde, doctius explicantur, constructio orationis, & exercitia Syntaxeos præcipue inculcantur. Tertio, verborum elegantiæ, exquisitioresque phrases traduntur. Quarto, Poëta facilis exponitur, non ut iam versus pangere aggrediantur, sed ut ad difficiliora intelligenda paulatim insuecant, & numeros hauriant, quorum tamen rationem nondum percipiunt. Orienti, & alia utilitas, ut scilicet non modo numeros orationis suauitate capiantur, sed trajectioes etiam verborum, quas carminis necessitas maximas efficit, annotent.

Erratum igitur ab illis magistris, qui olim sero, & non nisi cum Rhetoricis præceptionibus, poëtam prælegebant. Multo vero perniciosius, ab aliis, qui præpropera festinatione docendi, in his principiis, rationem carminis explicabant. Mirabiliter enim ingeniola non tantum multitudine, sed confusione etiam turbabant. Nondum loqui didicerunt, & canere eos iubes? summus eorum labor est verba, & nomina orationi concinne sine barbaris, & solacillis intexere, non igitur doceri iam debent, ea diffidere, quo carminis ratio constet. Ego perinde præmaturos illos poëtas facere arbitror, quod nutrices inepta, quæ infantes adhuc inter circulos, & adminicula titubante gressu vix ambulantes, saltare docent. Prompte, copiose, sine metu errandi loquantur, deinde mufatum pulsant foras. Ridicula res, tardus, aut claudus saltator, sine agilitate enim, & urbanitate, harmonicus ille motus corporum, ridiculae sunt in epice.

§. 7. Summa Grammatices Scholæ est, in qua cætera quæ ad hanc artem pertinent, perferte explicantur; nempe omnia difficiliora Syntaxeos præcepta, figuratae constructiones, omnia de arte metrica præcepta. Omnia Græca rudimenta.

Rectissimum ille ordo est, facilimas construenda orationis leges in infirma, faciles in media, difficiles in suprema addiscunt, atque vsu illis venit, quod architectis qui gradus exstruunt, semper enim cum superiores superfruunt, inferioribus innituntur.

Quod ad lectiones attinet, ex Oratoribus quidem explicari poterunt primo semestri grauissime quæcunque Ciceronis ad Familiares, ad Atticum, ad Quintum Fratrem Epistola; altero vero Liber de Amicitia, de Senectute, Paradoxa, & alia huiusmodi: ex poëta vero primo semestri selecta aliqua, ac purgata Ouidi tum Elegie, tum Epistola; altero quadam item selecta, & purgata ex Catullo, Tibullo, Propertio, & Virgilii Eclogis; veletiam librieiudem Virgilii faciliores, ut Quartus Georgiorum, quintus & septimus Aeneidos. Ex Gracis S. Chrysofo-
mio, Aesopis, Agapetus, & horum similes.

§. 8. Temporis distributio, cæteræque exercitationes analogiam habent cum illis qua dicta sunt. Omnia tamen eruditissima exponenda sunt, elegantiæque ratio summa ducenta est. Inchoanda etiam poësis, primo quidem datis soluto ordine veribus, quos tyrones reponant, deinde mutatis nonnullis verbis, ad extremum dictato themate, quod suo marte pendibus ipsi vinciant, & numeris includant. Hic ordo si constanter, & accommodate seruetur, celeri labore, ingentem fructum parit. Innumeros vidi pueros, qui hac methodo instituti, cum anno ætatis nono intum ingressi essent, vertente duodecimo, pure, & latine loquebantur, scribabant, etiam versus faciles pangebant, autores latinos explicabant, & si experimentum quæritur, centurias talium nostra Gymnasia exhibebant. Hanc docendi rationem, ex variis auctoriis probare mihi promptum esset. Sed ad experimentum dictorum, certissimam testem appello. Utinam

in oppidis hincinde eandem rationem magistri teneant, aut ut possent, magistratus ad laboraret. Sed crebro stipendiiorum tenuitate, alio distrahuntur, dum causarum auctores, & scribae esse simul coguntur. Deinde tantus est labor non docendi modo, sed ad clesydram docendi, & statas vices murandi, ut nemo facile onus hoc constanter, nisi qui Deo vitam deuicit, suscipere dignetur.

C A P V T X I X.

De Poësi.

§. I. **T**IRONEM nostrum iam ad eloquentia studia, ad oratorem deducimus, non ut ad causas priuatas, aut publicas accedat, sed ut discat, quæ potesta cum rerum vsu exigat, opportune præmat. Eloquentia duplex est: Copiosa, & dilatata, quæ fluminis instar inundat, quam proprie vocant eloquentiam; & contracta seu adstricta, ut eam Cicero libro de claris oratoribus appellat, quæ est Dialectica. Rursum utraque, sed maxime vberior illa palmæ, non pugno similis, diuiditur in solutæ, & numeris astricæ, seu metricæ: dico maxime, nam & dialectices præcepta metris comprehendunt possunt, quin etiam quædā carmina acuta, brevia, concisissima argutia dialecticæ imitantur. Exemplis plena sunt sacra Daudis, & Iobi carmina, & si epigramma consulimus, nonnulla latina. Hæc si more vulgi perpendas, in tres facultates diuides, quarum perfectionem pauci consequtuuntur: si naturam eloquentia spectabis, vnum finem intelliges, docere, mouere, persuadere dictio, siue illa verborum flumine animos impellat, trahat, siue acuta breuitate se penetret, & sine tumultu peragat munus oratoris. Evidem mirari soleo illos qui verborum, & sententiarum ornatu, & maiestate eloquentiam metiuntur, eloquens est quisquis accommodate dicit ad persuasionem: siue ille Tulliano eloquo verba moderetur, siue Chrysippæ subtilitate, animos inuadat; Docet hoc non modo experientia, sed diuinæ etiam literæ. Experientia; nam brevis admonitio, clara sententia, opportunum axioma, sapientia longis orationibus potentiora sunt. Sapientia literæ, quia videmus orationes breuissimas, maximis habuisse vires. L. 2. Reg. c. 14. v. 5. Heu, mulier vidua ego sum: mortuus est enim vir meus. Et ancilla tua erant duo filii: qui Hoc oratio rixati sunt aduersum se in agro, nullusq; erat, qui eos prohibere posset: & percusserit, alter alterum, & interficerit illum. Et ecce pudiens consurgens vnuera cognatio aduersum ancillam tuam, dicit; Trade eum qui percusserit fratrem suum, vt occidamus eum pro anima fratris sui, quem interficerit, & delcamus heredem: & que-
rit extinguere simillam meam, quæ reliqua est, ut non superstitio viro meo nomen, & reliqua super terram. Et aut rex ad mulierem, Yade in domum tuam, & ego iubebbo pro te. Dixitq; mulier Theucus ad Regem. In me Domine mireris sit iniquitas, & in domum patris mei: rex autem & thronus eius sit innocens. Et aut rex, Qui contradixerit tibi, adduc eum ad me, & ultra non addet ut tangas te. Qua ait, Recordetur Rex Domini Dei sui, ut non multiplicentur proximi sanguinum ad vlcisendum, & nequaquam interficiant filium meum. Qui ait, vult Dominus, quia non cadet de capillis filii tui super terram. Dixit ergo mulier, Loquaris ancilla tua ad Dominum meum Regem verbum.

Et ait, Loquere, Dixitque mulier. Quare cogitasti huiusmodi rem contra populum Dei, & locutus est Rex verbum istud, ut pecet, & non reducat cœlum suum? Omnes morimur & quasi aqua dilabimur in terram, quæ non reuertuntur: nec vult Deus perire animam, sed retrahat, cogitans ne penitus pereat, qui abiectus est. Nunc igitur veni, ut loquaris ad Dominum regem meum, verbum hoc præfente populo. Et dixit ancilla tua, Loquaris ad Regem, si quo modo facias Rex verbum ancilla sua. Et audiuit Rex ut liberaret ancillam suam de manu omnium qui

qui volebant hereditate Domini delere me, & filium meum simul. Dicat ergo ancillacu, ut fiat verbum Domini mei Regis sicut sacrificium. Sicut enim Angelus Domini, sic est Dominus meus rex ut nec benedictione, nec maledictione moveatur: unde & Dominus Deus tuus est tecum.

Sicille apud regem coram populo perorat: & eloquentier, nam reuera obtinetid, quod petuit. Et Aigail lib. 1. Reg. c. 25. 24. In me sit Domine mihi hoc iniquitas: loquatur obsecro ancillatua in auribus tuis: & audi verba multa tua. Neponat ora Dominus meus rex cor suum super virum istum iniquum Nabal: quoniam secundum nomine suum stultus es, & stultitia es cum coegeris ait ancilla tua non vidipuerostuos Domine mihi, quos misisti. Nunc ergo Domine mihi, vivit Dominus, & vivit anima tua, qui prohibuit te, ne venires in sanguinem, & saluauit manum tuam tibi: & nunc flant sicut Nabal in iunctu tui, & qui queruntur Domino meo malum. Quapropter suscipe benedictionem hanc, quam attulit ancilla tua tibi Domino meo: & da pueris, quisque iungunt te Dominum meum. Aufer iniuriam familiam tuam: faciens enim faciet Dominus tibi Domino meo domum fidelem, quia prelia Domini Domine mihi praelaris: malitia ergo non inueniatur in te omnibus diebus vita tua. Si enim surrexit aliquando homo persequente, & querens animam tuam, erit anima Domini mei custodita quasi in fasciculo risuens, apud Dominum Deum tuum: porro inimicorum tuorum anima rotabitur, quasi in impetu & circulo funde. Cum ergo fuerit Dominus tibi Domino meo omnium quod locutus est bona de te, & confituerit te ducem super Israel, non erit tibi hoc in singulum, & in scrupulum cordis Domino meo, quod effuderis sanguinem innoxium aut ipse te ritus fueris, & cum beneficerit Dominus Domino meo, recordaberis ancillatua.

Hæc diuersam omnino eloquentiam ostendunt moribus, & ingenio hominum accommodaram. Quod idcirco moneo, ne sola verborum volubilitate, & elegancia de re tanta iudicemus. De hisce igitur nunc dicendum est, & primo, de eloquentia numeris astricta, seu poësi. Omnibus enim propositum est docere, & persuadere, id fit bene dicendo. Bene dicit, qui iudicium, vel auditorum iudicio, bene dicit. Nam ne dicit, qui si illi responderint, si illi te falso, vane, incompte dicere arbitruntur, ne quicquam bene dixeris. De poësi hæc præcipue dicere habeo. Primo vtilem esse Republicæ; Deinde, quæ sit ad eam methodus, quæque ratio. Denique quam sit varia.

§. 2. Utilem in Republica poësin esse facile, & multis rebus ostendo. Principio ex eius laudatissima antiquitate, quæ semper in bene constitutis ciuitatis, regnique claruit.

Quod si antiquissimam memoriam repetamus, excelluisse non modo apud Iudeos, sed etiam apud vicinas gentes poësin, & principum opus fuisse intellegimus. Quæcumque vero veterum nobis poësis ignota sit, fuisse tamen poësin ignorare non possumus, & quilibet forte hymnos haud difficulter numerosos esse intelliget, si varias carminū species percurere, & earum mistiones volet. Scaliger in Hyle, seu lib. 2. poët. ca. 6. Vazia verbum genera enumerat; Catalectos, Acatalectos, Brachycatalectos, Hypercatalectos, puros, impuros. In horum quibusdam, ut in Melicis, Dithyrambicis, Hyporchematibus Scolis Pæanibus, hoc solum agunt, ut strophi, & antistrophi respondeant, idque diuersis interuallis. Partes verbum, & integris aliis atque aliis connectuntur. Erille quidem eo pertinet, ut in uno pede, aut syllaba verbum, aut gradum verbus agnoscat. Cum igitur tot sint genera Pyrrhichicorum, Iambicorum, Dactylicorum, Trochaicorum, Spondaicorum, Anapætorum, Ionicorum, Æolicorum, Pæonicorum, tot per-

Multi ver- dum in uno milstones, tot carminum vel recurrentium, vel non recurrentium compositiones, non erit ditare lo- arduum ad ista genera Hebreorum pleraque reuocare. quid ma- Aut sane multa Graecorum talia intelliges, quæ si lo-

luta orationis forma scribantur vix carmina esse ex gis, quam numeris credes. Exempla dabo. Bacchylides apud Athen. in diplosop. l. 2.

Ἐλπις δ' αἰθύνει Φρένας
ἀνα μηγνύμενα διονυσί εισι δώροις
ανδρέστοι δ' οὐ φοράτω
πέμπει μετέμνεται
αὐτὸς μὲν πόλεων
κρήδεμνον λύει,
πάσι δ' ανθρώποις
μοναρχῆσιν δοκεῖ.
χρυσῷ δ' ἐλεφαντί τε
μαρμαρίσοις οὐδεις,
πυροφόροις καὶ αἰγλήνει
νησις ἀγωγινάπ' Αἰγύπτοις
μεγάλον πλάτον,
ως πίνοις Θεοὶ ορμαίνεις κέαρ.
Εἰσερχοντις μετέμνεται
cum immiscetur Bacchicis donis:
homimbusque altissime proinicit curas.

Ipse verbum
mœnia expugnat,
omniumque hominum se
Monarcham foreputat:
quoniam etiam auro & ebore resident ades,
& tritico onus et natus splendidas,
ab Aegypto deuenient diuitias
amplissimas, ut bibentis
cor imaginatur.

Horum car
minum le
gendo vix
quisquam
percipiet.

Quis porro carmina suspicetur, vbi omnes syllabæ breues sunt, ut in illis Pratinæ.

Τίς οὐ Θέουθρος οὐδε,
τίνα τέλεια χρονί-
ματα; Ήτις οὐβρεις ἐμαλειν
Ἐπτά διονυσία διάδα,
πολυπλεγαθυμέλαν;
Ἐμός, ἐμός οὐ βρόμις Θ.
Quis tumultus ille?
Quæ Choræ, quæ insolentia
Ina sit Dionysiana
habentem aram multijstreateram?
Meus meus Bromius.

Notius est Aristoteles Scholion, cui tamen Hebræa non paucare respondent.

Ἄρεται πολύμορφε
γένεται βροτείω,
Θηρευτα κάλλιστον Βίω
Ἐπειδὲ στροφεύει μορφᾶς
Ἐ θεοῖν θηλάσος Ελλάδοι πότμοι.
Ἐ πόνοις ταλωνα μαλεροις
αἰσθαμένας. τοῖον
Ἐπτά Φρένα Βάλλεις
κάρπον τ' αἰθέναλον
χειρὶς τε κρέσσων καὶ γονέων
μαλακανητοῖς Θύπνοι
Σερδοὶ ἔνεκου οἱ Διος Ηερειλῆς
ληδαὶ τε κούραι πολλὰ μαλακοις,
έργοις οὐδὲ αἰροδύναις θιάσαις
Σεις δὲ πόνοις Αχιλλεῖς
Αίας τε αἰδοσ θομοις ηλθον
Καὶ οἱ ἔνεκου Φιλίης μορφᾶς
καὶ Αἰρένη Θεοφοροῖς
ηλίης χρισταῖσιν αἰρέσι.
τοις δὲ αἰσθημονέργοις
αθανάτοις τε μην αἰρέναις μετατοι
μηνομέναις θυσιαστέρες.

διὸς ἔργος ζεύς αὐτούς
Φιλίας τε γέρες θεοῖς.

Virtus, multum laboriosa generi humano, venatio pulcherri-
ma vita mortem appetere pro tua facie, virgo, optabilis Gra-
cia est mors, labore que tolerare feruimus, in domo. Talem
menti immutis fructum immortaliter auro prestantis &
parietibus & sonno. Tui gratia Hercules Iouis filius Ledaque
filii multa perpeti sunt, operibus tuam venantes potentiam.
Tui desiderio Achilles quoque & Ajax Orci domos adierunt.
Quin etiam tua amabilis facie causa Atarnei alumnus solis
orbatus est lumine. Itaq; celeberrimus operibus, immortalis
que eum promouebunt Muse Mnemosyne filie, Iouis hospitalis
venerationem augentes amicitia que honorarunt firma.

Vide pleraque illius quem sine casu nemo est æ-
mulatus, hoc est Pindari, in quo nisi singula diuidas,
verba etiam feces, & vnam priori, alteram alteri car-
mini attribuas, nec tu milihi difficulter carmen ostendes,
poesin tamen ex diuiniori loquendi modo con-
icimus. Ecce fictibili legendum propono.

Οὐ πάλιν ἐνεργείης, ὅταν τοις ἀρταῖς κερευμένον οὐ-
δοφόρος θεοτόπος ἀνθεπίστημα τοῦτον αὐτῷ πο-
λύφιλον ἔτεινε, οὐ θεύκοις ἀρεταῖς, οὐ τοιν κατατ-
άσσοντος ἀκραίοις φύσει, οὐδὲ τοιν κατανοσεσσε,
οὐ παχυσαμάτην κάσος. Εἰδιαν οὐ μη κακεμένον οὐδενόν
τοιν καλαθίσαντον μάκαρεν ἔτεινε.

Diuitiae latepotentes sunt, quem aliquis virtute temperatas
pura mortalis vir fortuna tradente, ipsas auger, quae sunt co-
mites multos amicos concilantes, οὐ forcem diuinitus adepte
Arctis, tu vixque eas à summis gradibus incliti aui tui, cum
gloriae exercit in gratiam Caistoris, qui auro curru vehitur,
qui hybernum post imbreu tranquillitatem in domum tuam
beatam coruscat.

Hæc omnia in Eurypidis, Aeschyle, & aliorū chro-
niss notabis. Ex his igitur colligimus non ideo in He-
breis non apparere poësin, quia non sit, sed quia ratione-
mentum eius non teneamus. Ego sane in multis versus
agnoſco. Gen. 49. oraçum datum ab Israele duode-
cim Patriarchis carmine compositum est.

רָאוּבָן בְּכָרְיָה — אַהֲרֹן בְּכָרְיָה
וּרְאַשְׁתִּיתָא אַרְגִּי — רָוּחָרְשָׁתָא
וּרְחָרְעָן

Ruben primogenitus meus, tu fortitudo mea, & principium
doloris mei, prior in domi, maior in imperio, in Hebræo ita
sunt.

Ruben bchori, aetha cochi
Verbeschith oni,
Lerher scheeth, reieher ghaz.

Cetera aliqua variatione possunt tamen numeris
aſtricta esse, cognosci. Etiam carmine, antiquitas vi-
et Seone Amorræo epinicion cecinit, initium po-
nitur Num. 21.27.

בָּאֵי רְשָׁבָןְזָבָנָה
חַבְרָנוֹן עַרְךָ סְחָרָן

Venite in Hesbon, adiudicetur,
Et confstruatur ciuitas Sehon.

Hebræa hac forma sunt
Bou Chesbon Thibane
Veticonen ghi Sichen

Forma est carminis Anacreontici, seu dimenti catale-
ticæ, nisi quod pro iambis sint spōndæ, nam syllaba
breues, ratae sunt apud Hebræos. Canticum Moses
Exod. 15. iſidem verſum mifionibus conſat, vbi tam-
en & brachycataleci interponuntur. nec multum
abit Canticum Moses Deut. 32. quamvis plurimos
brachycatalecos interferit. At cap. 33. benedictio-
nem à carmine incipit, verſu 2. Dominus de Sina venit,
& de Seir ortus est nobis, apparuit de monte Pharan, & cum eo
ſandorum milia, & in dextera eius lignea lex.

Quæ verba in Hebræo hanc nobis Harmoniam
reddunt.

Iehoua Mifinai Cataleetus verſus
Ba, vez arach mescheghir Cataleetus

Lamo, hop high meher Pharan Cataleetus
Veatha mirceboth codesch Cataleetus
Mimino esch dath lamo, &c. Cataleetus.

Ad eum plane modum Iudicum 5. cecinit Debora &
Barac. Sed poëſin Hebræorum maxime exornauit
eorum Orpheus, & Homerus, & Maro si fas est pro-
fanis sacra conferre, rex & propheta David. Carmi-
na eius ſenſu pietatis, & mysteriorum nobis quam
numeris gratiora sunt, in plurimis tamen accuratam
quamdam syllabarum menſuram annotauit, quemad-
modum & in Threnis Ieremias, cui etiam cura fuit in-
itia ad iſidem literis certo modo ducere. Salomonis
quidem Cantica Cantorum, ſacram eſſe poëſin ne-
mo dubitat, qua felicis animæ cœleſte canit Epitha-
lamion, Ieremias etiam, Job, atque Cantica ſuos nu-
meros habent, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad eum ac-
cedit. Pindarum quifquis ſtudet emulari Iule, ceratius ope De-
dalea nifit pennis, vitreō datus nomina ponto. Monte De-
batur numeros habet, genere quodam loquendi diuiniore
potius, quam notabilis pedum ſuauitate gratos; nam
& Pindarum principem Lyricorum omnes agno-
ſcunt; & tamen ſaepius in illo carminis ratio queritur,
quam ſentitur. Ita Horatius qui proxime ad

Hæc antiquitus actitata sunt, at tempora quæ cultiora fuere, maiorem pœnū honorem conciliarunt. Homerum contemptum post mortem, contentiose vrbes vendicarunt.

Ἐπὶ τῷ οὐρανῷ διελέτουτο τὸν θεόν τον οὐρανού.

Septem vrbes disceptant de stirpe Homeris.

Doctorum hominum à morte maior hominum cedente inuidia.

Ciceron pro Archia: At quis sit a summis hominibus, eruditissimis que accepimus, ceterarum rerum studia, & doctrina, & præceptis, & arte confovere: poetam natura ipsa valere, & mentis viribus excitari, & quasi diuino quodam spiritu afflari. Quare suo iure, noscere ille Ennius, sanctos appellat poetas, quod quasi Deorum aliquo dono, atque munere, commendati nobis esse videantur. Sit igitur, judices, sanctum apud vos, humanissimos homines, hoc poetæ nomen, quod nulla vñquam barbaria violavit. Saxa, & solitudines voce respondent, beatis sepi immunes cantu fluctuantur, atque confusum: nos instituti rebus optimis, non poetarum voce mouetur. Homerum Colophonis ciuem dicit esse suum: Chiusum videntur, Salaminii repetunt, Smyrnæi vero suum esse confirmant. Itaque etiam delubrum eius in oppido dedicauerunt; permulti alii præterea pugnant inter se, atque contendunt.

Et lane apud reges in precio suis constat, non tam credo vtilitate aliqua, licet ea quoque esset, sed cupiditate gloria, & immortalitatis; multi enim memoria carent, quia vate facro. Virgilii apud Moecenatem, & Augustum in precio habitus est, Euripidem Archelaus Macedo coluit. Æschylum, & Simoni-dem Hieron, Dionysius Philoxenum, Polycrates Samius Anacreonta. Antigonus Antagoram, Aratū, Spartani Tyræum. Plato Sophronis libros moriens pulullo supposuit.

§. 4. Quod si vñsum etiam honestissimæ, difficultaque artus spectemus, ille sane multiplex est. Nam primo, in laude æternæ maiestatis, verum viri sancti adhucibuntur; dein prava imitatione, ad idolorum encomia gentiles. Hymnus enim, antiquissimum poësos genus est: Orphicæ, & veterum multi extant, itaque & hymnologi, & Hymnologi nominati sunt. Diana Hypragon, Phœbo Pæana, vel Hyporelema, vñque simul Proloidian, Baccho Dithyrambum, Cereri Iulum, concinnabant. Plures enumerat Scaliger in Idea cap. 112. Veteres igitur Theologi Orpheus, Linus, Museus, non solum hac, qua maxima, & prima sunt, sed etiam alias minutiæores poëtates ita diuisere, ut varia ac diuersa numina, quos item Deos appellarent, constituerent. Quare Iouem sumnum Deum cum agnoscerent, ceterorum finixerunt patrem: e quo scilicet omnia profecta essent; Ita Palladem, Martem, Vulcanum, Proserpinam, Venerem, Bacchum pro iis officiis, quia vñm in uno sunt a nobis cognita. Quamobrem nequaquam mirum videatur: si Hymnorū naturam varia in generis sicut par: ut: in καληπούς, ἀτρεμητής, φυσής, μαδητής, γενελογής, πεπλασμένος, ἐπίκης ἀπεκτηκός, μιλούς. Ad quæ genera si ποιαντες & πεσθόδι non reducuntur, diversarum rationum species, cum illis connumerabuntur. Didimus enim autor est, hymnos cum Cythara, πεσθόδι, cum tibia, ad aras ab Atheniensibus cani solitos.

Viris sanctis, & Deo nos hymnum dicemus, ut recte ille idem optimus poetæ docto. Ac Dei quidem laus semper in toto animo, vñiuersaque cogitatione nostra versari debet. Quicquid sine eius communione facias, id vero factum neputes, quanto magis appellendus animus ad eas modulations, quæ quantum illius complectuntur, tantum eius concipiunt diuinitati: sicutque illorum affines concentuum, qui celestibus anfictibus, atque rotationibus sunt ab opifice attributi. Dicitur autem Dei laudatio à Græcis οὐρανῷ, à Latinis celebratio. Vnus igitur ille cum sit, idemque trinus, vel ut solum canere vel personas seorsim celebrare ius est homini Christiano additis verecunde proprietatibus. Non ut disputatores moros, sed ut pū Poete facere consuevere. Id quod post alios multos, nos quoque conatis sumus. Namque in Deum patrem hymnum cum scriberemus: tanquam rerum omnium conditorem, ab orbis ipsius creatione, ad nos, nostraque usque duximus.

Deum vero filium, Dominum nostrum Iesum Christum, tanquam humani generis Servatorem. In quo abduximus animū nostrum, à corporis carcere ad liberos campos contemplationis, que me in illum transformaret. Tum autem sanctissimi Spiritus ineffabilis vigor ille, tanto ardore celebratus est, ut cum lenissimus numerus esset inchoatus hymnus, repentino diuini ignis impetu conflagraret. In Deo quicquid est, ipsem est Deus: cognitionis autem nostræ imbecillitate, horum inferiorum exemplo, atque imagine quasi multa distinguuntur. Intellectus à quo voluntas, postquam potentia. Verum neque ante, neque post quicquam. Sed non solum simul, verum etiam unum. A quo duo duxerunt veteres maxima rerum actionumque principia: Naturam & Fortunam. Naturam enim est, Potentia Dei: Fortuna vero Voluntas.

§. 5. Alter vñsum est in Heroum, ac magnorum viorum laudibus. Sic Iosiam Ieremias, sic Jonathan David laudantur. Sic Prudentius martyras, qua quidem in re, nunc ut plurimum carmina absumuntur. Nec nouus est abusus, quo potentibus, sine verecundia, cum carmina facere libuit, adulantur. Plane paucos Philoxenos inuenias. Ipse Maro nomen aufpicatus est ab exquisita adulazione:

Nocte pluit tota, redeunt spectacula mane,
Divisum imperium cum Ioue Cæsar habet.

Et nobilis ille Lucanus merito à Neroni cæsus putatur, quia tam feruiler monstro illi adulatus sit:

Quod si non aliam venturo fata Neroni
Inuenere viam, magnoque aeterna parantur
Regna Deis, calumque suo seruire tonanti
Non nisi seorum potius post bella gigantum,
Iam nihil duperi querimur, scelerata ista, nefasque
Hac mercede placent, diros pharsalia campos
Impletat, & Parni saturentur sanguine manus,
Ultima funesta concurrant prælia Munda,
His Cæsar Perusina famæ, Mutineque labores
Accendant fatis, & quos premitt astra classes
Leucas, & ardentis seruilla bella, sub Aetna,
Multum Roma tamen debet ciuilibus armis,
Quod tibi res acta est, te cum flatione peracta.
Astra petes Ierusalem, predatæ regia cali
Excipit gaudente polo, seu scætra tenere,
Seu te flammiferos Phœbi transcedere currus,
Telluremque nihil mutato sole timet
Igne vago lustrare iuuat, tibi numine ab omni
Cedetur, iurique tuo natura relinquet
Quis Deus esse velis, ubi regnum ponere mundi,
Sed neque in arclio sedem tibi legeris orbe,
Nec Polus aduersus calidus qua vergitur austri,
Vnde tuam videtas obliquo fidere Romanum,
Aetheris immensi partem si preferis vnam,
Sentiet axis onus, librati pondera cœli
Orbe tene medio, pars et heris illa sereni
Tota vacet, nulleque obstant à Cæsare nubes,
Tunc genus humanum positis fibi consulat armis
Inque vicem gens omnis amet, pax missa per orbem,
Ferrea belligeri compescat limina Iani.

Sed mihi iam numen, nec, si te pectore vates
Accipiam, Cyrrhea velim secreta mouentem
Solicitare, Deum, Bacchumque auertere Nyssa,
Tusatis ad vires, Romana in carmina dandas.
Neque absunt hodiernæ, non modo lucrosæ, sed vi-
lum etiam adulations animarum.

Nec est minor carminis vñsum in historia, legibusq;
& artibus tradendis. Atheniensibus antiquæ leges à Dracone tribus versu millibus conscriptæ. Paucioribus, suis Mytileneis, nçpe sexcētis Pittacus scripsit. Historia etiā politissime versibus scribitur, & mores docentur, ut Platonii etiā sapientia patres poëtae v-
centur. Et sane carminum Salomonis ἡράκλειον ut ver-
tunt septuaginta, sunt numerata quinque milia,
הַלְלָה Hebrews vocat. Tria milia parabolæ,
בְּאַxiōmatū, seu insignium sententiarum
& quasi

Abusus car-
minum in
adulatione.

Leges car-
mine con-
scriptæ.

& quasi Horum sapientiae. Hoc primarium, sacre poëeos institutum est, ut post laudes numini decantatas, hominum animos, ut pure Deum accedant, suauit, & quæ facile retineatur melodia, præparent. Hoc variis tribuit Horatius Ep. 1. l. 2.

Os tenerum pueri, balbumque poëta figurat:
Torquet ab obscenis iam nunc sermonibus aurem:
Mox etiam pœtus preceptis format amicis,
Aperitatis, & inuidia corrector, & ire,
Recte facta referit orienta tempora a notis
Infruit exemplis: inopem solatur, & egrum.
Cassis cum pueris, ignava pueris maritis
Discretus unde preces, vatem ni Musa dedisset?

Estatup Aristophanem, alioqui scurrum, & poëtes quoddam pus, ac venenum ea de re inter Euripi dem, & Aeschylum utilis colloctio.

In omnibus poëtos vñs est. *Ai. Απόνεγνει με τίνος οὐκέτη θεωρίαν ανδρεῖ ποιεῖτο.*

Eug. Δεξιότερος τούτος τούτος οὐτε Βελύτης τε ποιεῖτο

τέλος οὐτε πάτερ τούτος ποιεῖτο.
Ai. Ταῦτα δέ ανδρεῖς ξενοποιεῖσθαι, σκέψαντες ἀπὸ θρησκείας
οὐδὲ θρέλαμοι τῶν ποιεῖσθαι οὐ γεννάοντες γεγέννην.
οὐδὲ φύεις οὐδὲ τελεῖσθαι θέμην κατέδεξε Φονωτός
ἀπέκεισθαι.
μονομάχοις εἰπακέτοις τενόταν, καὶ ξενοποιεῖσθαι
οὐδὲ οὐδὲ
γῆς οὐδὲ οὐδὲ, καρπων οὐδὲς, αρότρους οὐδὲ θεῖς οὐδὲ
κατέδεξε, αρέτας, οὐδὲ οὐδὲ, οὐδὲ οὐδὲ.

Id est:

Aeschilus. Responde mihi: cuius rei causa poëtas admirari oportet. Eurypides. Dexteritatis & admonitionis ergo; quod meliores homines patriæ faciamus.

Hac enim oportet viros poëtas exercere. Considera enim à principio quot vtilites poetarum generos fuerunt. Orpheus enim quidem sacrificia nobis offendit, & cadibus abstinere. Musaeus autem curationes morborum & oracula. Hesiodus autem terra operationem, fructuum tempora, arationes: Diuinus Hornerus ordinationes, virtutes, armationes virorum.

Natura quippe ita comparatum est, ut versus suauius audiantur, penitus liercent, facilis permoueant. Hinc videmus, non modo philosophos, sed Paulum quoque versibus nobilium poetarum vti. Neq; quisquam est Paulo cultior, cui non multa eius generis iam nota sunt.

Nec modo virtutis sunt doctores situves, & boni, sed acerrimi etiam vitorum censores; quid enim acerbius, quid fortius Satyrae soli vero sunt, qui magnitudinē vittia acri accepta perfusa stringunt; Tum videoe,

In reprobationibus acriores sunt poëta.

*Ingentes trepidare Titos cum carmina lumbum,
Intrant, & tremulo scalpunt vbi intima versu.*

Denique omnium pene artium, & ipsius præcepta philosophiae carmine comprehensa leguntur. Astronomiam, agriculturam, Bellas, leges, & quicquid in vsum venit, vatum nobis scripta produnt.

6. Sed quosdam tamen ab arte liberalissima reuocat, atque abducit, vetus opinio; Nempe poësin obstat prudentia. Plato in Phædro δέ δέ αὐτοὶ μεν μενοὶ ἐν τοῖς ποιηταῖς δύεσθαι οὐκέτη, ποιησεις οὐδὲς ἐν τέχνης ικαροῖς τοινοῖς οὐδὲν, ἀτελεῖς αὐτοῖς τε, οὐδὲ μονοῖς οὐδὲν: Quisquis sine furore foras poeticas pepulit, persuasus, quod arte sola poëta posse euadere: is conatus suis irritus, & item poësiei etiæ evanescit.

Furore ergo opus esse putant, nam
Ennius ipse pater, nunquam nisi potus ad arma
Profiluit.

Ebrietas enim furor voluntarius, quemadmodum
& ira est.

Non potest (inquit Seneca) grande aliquid, & supra certos loqui, nisi mota mens. Cum vulgaria, & solita contemplatur, in finitumque sacro surrexit excelsior, tunc demum aliquid cecinit, grandius ore mortali. Non potest sublimus quicquam, & in arduo possumus contingere, quamdiu apud se est.

Hinc Platonicis afflatus, atque infania, fundi carmina docuerunt. Ptolomæus animam, sic à stellis concitari afferit.

7. Verum plurimos à poësi, ingenii tenuitas arcerit. Equidem sic arbitror magnam iniuriam, astrictæ eloquentia per hanc calumniam inferrit. Causa est, quia non potest esse poëta, nisi qui ingeniosus est. Atque hæc est prima adolescētulorum exploratio; prælectiones enim fideli memoria reddere, expositiones & significata verborum meminisse, latina in vernaculari linguae vertere cuiuslibet est, carmen pangeo ingeniosus est. Orator fieri potest, poëtam nati oportet. Quod si interpretor, ut arbitror magno ingenio, cognita arte, ac præceptis opus esse ad poësin, ingenia parua non nisi cum irrisu, mediocria sine laude pulsare Musarum foræ. Ars & natura magnam vim habent, si iungantur; Cicero pro Archia. Etiam illud adiungo sepius ad laudem, atque virtutem, naturam sine doctrina, quam sine natura valuisse doctrinam. Atque idem contendit, quam ad naturam eximiam, atque illustrem accesserit ratioquædam, conformatioque doctrina, sum illud nescio quod præclarum, ac singulare solvere existere. Sic & Horatius:

Natura fieret laudabile carmen, an arte,
Quæstum est. Ego nec studium sine diuine venia,
Nec rur quid possum video ingenium: alterius sic

Altera possum opem res, & coniurat amicis.

In ceteris rebus destitutam naturam ars adiuuare potest, in poësi sine natura, ars luditur in vacuo: ita idem Tullius loco iam ante recitato ostendit.

Ex eadem igitur sententia est, quod de ingeniosorum & poetarum quadam dementia scribunt, de quo suo loco à me dictum. Quod ex eo etiam confirmatur, quod orator mediocris, miles nec timidus, nec valde fortis, atq; in ceteris rebus industriae quædam mediocritas commendari solet. At in poetis, et quicquid laudabile est, celsum est, & magnificum.

Mediocribus esse poetis
Non homines, non Di, non concessere columnæ.

Sipatulum summo discit, vergit ad imum.

8. At insignem, magniloquum, tersum, & cui nihil addere, cui nihil demere velis, poëtam esse, difficultum est. Vero dixit Tullius, vix singulis sculis, bonum poetam esse inuentum. Cum igitur tam paucis boni poëta, multi tamen sunt, qui magna sonaturum nomina huius honorem ambunt: Nulla simia, non amat catulum, & vix quoque pro fœtu qui in formis massâ videtur, mortem contemnit, & fætu supra venabula fertur, ita nemo poëta tam hiunc verbi, aut insulsum sensu carmen ab ingenio extortus, qui illud non deperierit, ὑπερεγατῶν γαρ, in. Omnesquit Aristoteles. Itaq; nulla in re plures ingenium ostendit, quamin limpida Hippocrene, egelidoque rese Parnasso studuerunt. Hinc illæ inceptia, hinc tot verdi fusi, quos à sanis mirarum fieri potuisse. Confer rem cum moribus, vix vni sculo cōgitit vñs poëta. Ego vero arbitror decem myriadas esse hominum, quile hoc tempore etiam bonos poëtas arbitrantur, de quibus merito Horatius:

Addit carmina nunc, hoc est oleum addit camino
Quæ si quis sanus fecit, sanus facit & tu.

Morem sui æui carpit Persius.

Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber,
Grande aliquid, quod pulmo, anima prelargit, anhebet:
Scilicet hoc populo pessusque, toga que recenti,
Et natalitia tandem cum Sardonyche albus,
Sede legens celia, liquido cum plasmate guttur
Mobile colliueris, parranti fractus oculo,

De Tranq.
cap. 15.

In iuriis sunt
in optimis
artes, qui
furorem
poësi tri-
buunt.

Ingeniorū
per ilium
lapi Lydius
est poësi.

Ars in ca-
terū rebus
sine ingenio
aliquid po-
test, in poësi
irritat.

Omnesquit
fibis inla-
stentare, quamin limpida Hippocrene, egelidoque rese Parnasso studuerunt. Hinc illæ inceptia, hinc tot verdi fusi, quos à sanis mirarum fieri potuisse. Confer rem cum moribus, vix vni sculo cōgitit vñs poëta. Ego vero arbitror decem myriadas esse hominum, quile hoc tempore etiam bonos poëtas arbitrantur, de quibus merito Horatius:

Maloribus
versuum
fabri ins-
mant pot-
sin.

Hic neque more probo videas, neque voce serena
Ingentes trepidare Titos, cum carmina lumbum
Intrant, & tremulo scalpuntur vbi intima verſu.
Tum verule auriculis alienis colligis eſcas?
Auriculis, quibus & dicas cute perditus: obe,
Quid didicisſe, niſi hoc fermentum, & qua ſemel intus
Innata eſt, rupto ſecore exerit caprificus?
En pallor, ſeniumque, & mores vque adeone
Scire tuum, nibil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter?
At pulchrum eſt digito monſtrari, & dicier hic eſt.
Ten' cirratorum centum dicit at ſuſſe
Pro nihil pender? Ecce inter poca querunt
Romulide ſaturi, quid dia poemata narrent.
Hic aliquis, cui circum humeros hyacinthina lēna eſt
Rancidulum quiddam balba de nare locutus,
Phyllidas, Hypſipilaſ, vatum & plorabileſ ſi quid,
Eliquat, & tenero ſupplantat verba palatoſ,
Aſſentere viri, nunc non cinis ille poeta
Felix: nunc leuior cippus non imprimit oſa?
Laudant conuiae, Nunc non eſt in ambis illis,
Nunc non eſt tumulo, fortunataque fauilla
Naſcentur viola: Rides, ait, & nimis vnicis
Naribus indulges. An erit, qui velle recuſet
Oſ populi meruiffe, & cedro digna locutus
Linquere, nec combros metuientia carmina, nec thus?

Panci tol-
rables poe-
tae.
Poetae Lau-
reatai.
Moses &
Danid poe-
tae pruden-
tia.
Homerus
prudens.
Homeri ver-
ſibus philo-
ſophia hiſto-
rica conti-
netur.

Inter hos quoſ millia ſunt, quoſ durius eſt, & labo-
riousius audire, quam in latomiis operari, vbi omnis
laſſitudo eſt exigunda e corporo? Pauci itaque ſunt
poētae boni, multi, vt Aristophanes iocatur ἐμπολι-
des, & ſequuntur, Χειδορων μεσην λαβηται τέχνης,
ſpuria que foliis adnoscuntur tubercula, non botti.
A locutii, hirundinum Muſea, artis opprobria. Huc
refet vagabunda mendicabula, & nonnullos, qui ſe
poētae Laureatos nominant. Quos ego cum fir-
genus irritable varum, irritable ſane noſim. Illos autem
fateri neceſſe eſt, multas indignas tam regali fronde
frontes inumbrari. Horum igitur infamia, ſtolidi-
tatemque veris prudentibusque poētais imputare cō-
tra aequitatem eſt. Moses, Debora, Barac, Dauid, Sa-
lomon, Iſaias, Ieremias prudentiſſimi fuere, & poē-
tarum excellentiſſimi tamen, eorumque carmina
quotidie ad ſapienſe, pieratique ſemina iacienda,
incrementaque virtutum canuntur. Nec Homerum
quamuis cœcum, mente imprudentem recte di-
xeris. Teltis pro vate, vates eſt Horat. lib. i. Epift. 2.

Troiani belli ſcriptorem maxime Lollis,
Dum tu declamas Roma, præneſte relegi.
Qui quid ſit pulchrum, quid turpe, quid vtile, quid non,
Plenius ac melius, Chryſippo, & Crantore dicit.
Cur uel cediderim, niſi quid te detinet, audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Grecia barbaria lento collifa duello,
Scultorum regum & popularum contineat aſtus.
Antenor cenſet bellum præcidere cauſam.
Quid Paris ut ſaluum regnet, vilaque beatus,
Cogi poſſe negat. Nestor componere lites,
Inter Peleiden feſtinat, & inter Atreiden:
Hunc amor, ira quidem communiter vrit vtrumque.
Quicquid delirant reges, plectuntur Achini,
Seditio, dolis, ſcelere, atque libidine, & ira
Iliacos intra muros peccatur, & extra.
Rurſus quid virtus, & quid ſapienſia poſit,
Vtile proposit nobis exemplar Vlyſſem:
Qui domitor Troiſe, multorum prouidus vrbes,
Et mores hominum infexit, latumque per equeſt,
Dum ſibi, dum ſociis redditum parat, aſfer a multa
Perſulit, aduerſis rerum immeſabilis vndis.

Inſpice Virgilii, Lucani, Horatii, Iuuenalis, aliorum
argumenta, & ſi improba, arque impura demas, in-
uenies plane nihil in vita politica eos latuſſe, imo
pleraque philofophorum intima eos calluſſe.

§. 9. At multi poētaſ e ciuitate expellendos cen-
ſuerunt, ita eſt fateor. Et cauſas ſane Augustinus re-
fert, libr. 2. cap. 14. de ciuitat. Deinde querimus, ipſi poētaſ
taliū fabularum compoſitores, qui duodecim tabularum
lege prohibentur, ledere ſamam ciuium, tam probroſa in
Deum conuicti acuiantes, cur non ut ſcenici habeantur inho-
neſti? Et qua ratione reſtum eſt, ut poēticorum ſegmentorum,
& ignominioſorum Deorum infamantur auctores, honorentur
auctores? An forte Platoni Graco potius palma danda eſt?
Qui cum ratione formaret, quaſi eſſe ciuitas debeat, tan-
quam aduersariiſ ciuitatis, poētaſ censuit vrbē pellendos. Iſe
vero, & Deorum iniurias indigne tulit, & ſucari, corrumpi-
que ſegmentis animos ciuium noluit. Confer nunc Platonis
humanitatem, a ciuibis decipiendoſ poētaſ vrbē pellentem,
cum Deorum diuinitate honori ſuo ludos ſcenicos expe-
tente.

Ille, net alia vel ſcriberentur, & ſi non perſuafit, diſputan-
do tam eſt leuitati, laſciuie que Grecorum. Iſi vi talia
etiam agerentur, iubendo extorſerunt grauitati, & modeſtia
Romanorum. Nec tamen hac agi voluerunt, ſed ſibi dicari, ſibi
ſacrari, ſibi ſolenniter exhiberi. Cui tandem honestius diuinos
honores decerneret ciuitas, vrum Platoni hec turpia & ne-
fanda prohibentur? An demonibus hac horum deceptio
gaudentibus, quibus ille vera perſuadere non potuit?

Duæ cauſe ſunt, quod & Deos fingerent falſos, de
quo etiam cap. 14. libr. 18. de ciuit. queritur, & quod
mores corrumpent, optima lege velut Rei-
publica corruptores expelluntur, Plato li. 2. de Rep.
Propter flagitia, & ſcelera, que Diſ affingunt, censet expel-
lendos, & lib. 10. Socrates poſtquam multa in poētaſ
dixit, tandem iusta ſententia item decernit, ſecun-
dum bonos poētaſ, illos enim cenſeret retinendos,
quorum carmina ad fortitudinem, ac caſtitatem in-
ducunt. Neque alia fuit Pythagora ſententia, ex bonos cen-
ſeret retinendos, quin & Sibylla de illis cecinir.
Socrates
ſet retinen-
dos, malos
pellendos.

Ἐλλάſ ἡ τὸ τελεῖαν ἀντίζει ποιεῖ

Greciam ter miſeram affligen t poēta. Epicuri quidem
minor eſt hac in re auctoritas, qui quamuis forte ma-
lorum poētarum cantus ex Republica proſcripferit,
velut anicularum deliria; quia tamen vno calcuſo o-
mnes artes liberales dāminauit, poēſi peculiarem
contumeliam non fecit, honestius enim illi fuit, cum
ceteris, velut honeſtam matronam proſcribi, quam
in regno voluptatis, ſolam tanquam meretriculam
retineri. Erathoſthenes vero, alioque, non rem iſam
ſed viſia exilio multarunt. Fulvius nobiliore fuit virio
datum, quod poēram in prouinciam duxiſſet. Nam
eo tempore, ſi quis ea in re ſtudebat, ut teſtis eſt Cato, ad
conuiaſe applicabat: & graſſator dicebatur. Male igitur
Fulvius, qui quaſi tibicinem voluptatis cauſa in pro-
uinciam duxit. Vtinam hodie quoque in hanc rem
euigileſ magiſtratus, obſcenos, blaſphemosque libel-
los, graui poena proſcribat, auctores puniat. Verum
de hiſ ego, cum de ſeruanda pudicitia in Republica
traſtau, ſatis dixi.

§. 10. Que vero ratio ſit conſequenda huius e-
loquentia, que numeris ſtrictior, verbis liberior, ſen-
ſibus debet eſſe ſublimior, pauciſt ostendam. Aristo-
teles de re poētica ſcripſit, ſed nec ſat accommodate,
ad iingenia diſcentium, nec traſtatus integer eſt. Ho-
ratiuſ vitiis vitare magis docet, qua inſtruit rudem, &
ſuo iam more, Satyricum agit. Nostro tempore Vida,
multi que in ea arte docenda ſe occuparunt. Omni-
bus palmarum præcipit Iulius Scaliger, ſcripſit ſe-
prem ad Syluum filium libris, quod abſolutum o-
pus eſſe cenſeo, quo ſolo plus nobilitatis meruit,
quaſi ſi reuera ad Scaligerorum Veronenum pro-
ſapiam, Italia probante genus retuſiſſet. Sed magno
opprobrio fuit, non poēſi modo, ſed philoſophia
etiam,

Pulſi ciu-
tatis poe-
tis propter
impura, &
blaſphemia
carmina.

Grecia
malis poētiſ
illata labes.

Epicurus
poēſi cum
omnibus
artibus pro-
ſcripſit.

Aristoteles,
Horatius,
Scaliger, de
re poētica
ſcripferunt.

Scaligerorum fama
impostura
laesit.

Jacobus
Pontanus
elare &
erudite de
poesi scriptis

Martinus
Delrius.

Societatis
in docenda
poesi Me-
thodus.

Firmata
iam latini-
tate versi-
bus dare se
adolescens
potest.

eriam, ceterisque artibus, quod eorum tam famosi alumnii, Iulius, & Iosephus, tam pertinace impostura, in alienum genus, familiamque inserere sece laborant. Quod si vires fuissent, aliquid veterum more tentassent. Nam nunc quod potuerunt, grauiter prestatunt, ut atroibus se carminibus, quemadmodum latrata canes vlti sunt. Scriptum est a Iosepho elegans sed acerbum in serenissimam Venetorum Rempublicam carmen, quo eos tanquam Veronam suis maiores per iniuriam eripuerint, reos agit, cum maiores illius non magis fuerint Veronæ comites, quam Irus rex *travaxiōv, omnium Achiorum.* Verum hæ sunt hominum errata, magnas fortunas somniantium, quæ cum in magna, & turbata ingenia incidunt, magnos etiam motus cident, ut cum magno Oceano, vētorum magna vis incubuit. Verum ut se mores habuerint, præ omnibus arte accurate explicuit Iulius, & magnus ipse poeta fuit, modus tamen & ratio scribendi potius perficiendo vati, quam instituendo tironi accommodata ab illo fuit. Hanc igitur curam Pontanus noster suscepit, ordineq; ac erudite totam rem aperuit, quo libro ad poesin descendam utiliore non vidi; si quis tamen eo lecto, plura, & reconditora querat, Iulium serio euoluat. Si de Comœdia vel Tragedia labore, Martinum Delrium in Senecam totum perlegat, non enim tantum viam demonstrat, sed rapit, & vēctat, quasi cygnæs alis ad altum Parnassi verticem: & Iosephus Scaliger nondum rupta amicitia Delrium omnibus prætulit. Hos autem in docenda poesi nostra Societas imitatur. Cuius methodum ob oculos ponere mihi est in animo.

§.ii. In media Grammaticas dixi facilem poetam explicari, & sic animos teneros numeris poeticis patlatim imbuī; nam quamvis rationem carminis ignorant, mensura tamen, & Harmonia delectantur.

In supra Grammaticas, cum iam Syntaxin didicerunt, ars metrika discitur, sic habet regula profectoris. Alternis vero diebus artus metrika & præcepta generalia, omnis exceptionibus, posteriori autem semestri recolatur per dios minimum menses pars illa Grammatica, que est propria prima clausa, & alternis diebus ars metrika regulas iam explicatas breuiter percurrente, in aliis quantum necesse est inherendo, absoluta vero repetitione Grammatica, quotidie deinceps ars metrika explicetur adiecit exceptionibus, carminum generibus, & quo de patronymicis arque accentu traduntur.

Huic explicacioni iunguntur Ouidianæ, Catullianæ, Tibullianæ, Propertiana elegia selectæ, faciliores libri Virgilii. Quibus auctoribus explicandis, & recolendis, hora in singulos dies attribuuntur. Cognita itaque carminum ratione, sensum ipsi quoque pangere docentur, seu dissoluta in pedes, & numeros reponere, deinde adonia, heroica, elegias componere, nec grandiora tentare, satis fuerit, si numeros teneat in suo, cognoscat in alieno carmine.

Sic instruētus ducetur ad Scholam humanitatis, de qua ita Methodus nostra præscribit: Gradus huius scholæ est, postquam ex Grammaticis excesserint, preparare velut folium eloquentia, quod tripliciter accidit, cognitione lingue, aliqua eruditione, & breui informatione præceptorum, ad Rhetoricam spectantium. Ad cognitionem lingue, quæ in proprietate maxime & copia consistit, in quotidianis prælectionibus Cicero iis fere libris, qui philosophiam de moribus continent; Ex Historicis Casar, Sallustius, Linius, Curtius. & si qui sunt similes; ex poëtis præcipue Virgilii, exceptis Eclogis, & quarto Aeneidos, præterea Ode Horatii selecte, item Elegie, Epigrammata, & alia poemata illustrium poetarum antiquorum, modo sicut ab omni obscenitate expurgata. Eruditio modice surpetur, ut ingenium excite interdum, ac recreet, non ut lingue obseruationem impediatur.

Præceptorum Rhetorice breuis summa ex Cypriano, secundum scilicet semestri, tradetur: quo tempore, omissa philosophia Ciceronis, faciliore, atque eiusdem Orationes, ut pro lege Ma-

nilia, pro Archia, pro Marcello, ceteraque ad Casarem habite sunt poterunt. Graeca lingua pars illa pertinet ad hanc scholam, qua Syntaxis proprie dicitur. Curandum præterea, ut mediocriter scriptores intelligent, & scribere aliquid Graecemorint.

Auctores qui hic præscribuntur iam faciles erunt, postquam ea, de qua dictum est, in scholis inferioribus instruētio præiuit.

Hic quoque ars metrica, seu prosodia primo semestri cum historico alternis diebus exponitur, ut firmius animo habeat, altero semestri præcepta Rhetorices, & historicus alternantur.

Exercitationes sunt præterea, quæ his verbis notantur.

Secunda hora matutina repetatur postrema breuiter prælectio, nouaque per semihoram, vel paulo amplius explicetur: mox exigitur, & si quid superfluit temporis, in mutua discipulorum concordatione ponatur.

Vltima semihora initio primi semestris historicus, & ars metrica alternis diebus: arte vero metrica absolute, historicus quotidie percurratur: altero deinde semestri Cypriani Rhetorica quotidie modo explicetur, modo recolatur, aut disquietur.

Greci item auctores, & Syntaxis, Carminum compositionis. Quia præcepta Rhetorices communia sunt etiam poësi, nam oratori finitimus est poeta, hinc ornat quoque carminis, & modus, & artis plura præcepta exponuntur. Totam Methodum complectitur Reg. 5. Prælectio eruditionis ornamentis leuiter interdum aspergat, quantum loci explicatio possit: se totum potius Magister effundat in latina lingua obseruationes, in vim, etymologiamque verborum, quam ex probaris petet autoribus, maxime ex antiquis; in locutionum vīsum, ac varietatem, in autoris mītationem; nec alienum putet aliquid, patro interdum sermone efferre, si vel ad interpretandum in primis valeat, vel aliquid habeat eximii. Quando autem orationem explicat, præcepta artis exploreat. Ad extreum licebit, si videatur, omnia patro sermone, sed quam elegantissime vertere.

Dum sensu
alta scien-
tia in hac scho-
la propon-
tur, ut pri-
ma cura sit
formanda
orationis.

Et sexta: Dictandum argumentum scribuntur. Primo quidem semestri ad epistole fere formam, vulgi sermone ad verbū: dunt non quod sepe proderit ita compondere, ut totum ex prælectionibus sentiantur, iam explicatis, hinc inde discrēptum sit. Semel autem fere in hebdomada suo marte conscribant, aliquo prius epistolaram genere explicato, indicatisq; Ciceronis, aut Plini epistolis: ad illud pertinentibus. Altero deinde semestri excitetur ingenium, & Ciceris primo, tum proemia, variationes, & exortationes, facili ac fuso argumento proposito, conficiantur. Carminis argumentum latine dicit, multa locutionum varietate. Greci hemeris eadē, ac latine prosa ratio erit, nisi quod fere ex ipso auctore deprendendum, & ratio Syntaxeos premonstranda.

Et decima: Affiguntur carmina schola parietibus, alternis fere mēnsibus ad aliquem celebriorem diem exornandum, vel magistratus promulgandos, vel alia quædam occasione, selectissima quoque a discipulis decripta: imo etiam pro regionum more aliquid prosa brevioris, quales sunt inscriptions, ut clypearum, templorum, sepulchorum, hortorum, statuarum, quales decriptiones, ut vrbis, portus, exercitus, quales narratio-nes, ut rei gestæ ab aliquo Diuorum; qualia denique paradoxa: additis interdum, non tamen sine Rectoris permisso, picturis, quo emblemari, vel argumento proposito respondent.

De Græca lectione, ita Reg. 9. Græca prælectione alternis diebus Grammatica, & autor explanabitur. Grammatica quidem, breuiter decursis iis, quæ in prima classe tradidit fuerat, Syntaxis & Oratione accentū persequatur. Autor vero primo semestri solute orationis sumetur ex facilioribus, ut aliqua orationes Iocrotis, & S. Chrysost. & Basilii, ut ex epistolis Platonis, & Synesi, ut aliquid selectum ex Plutarche: altero semestri carmen aliquod explicabitur, exempli gratia ex Phocylide, Theognide, S. Gregorio Nazianzeno, Synesi, & horum similibus. Explicatio autem, ut huius scholæ fert gradus, lingue potius cognitioni, quam eruditionem seruat.

Inclinantur autem anno Gracarum syllabarum ratio tradi poterit cum auctore alternis diebus. Poterunt etiam interdum dissoluta carmina concinnari.

Hac

Publicus
honor, &
censura ex-
citatinga.

Ciceron
Gra-
cis ver-
tendis mul-
tis mul-
tis se ex-
er-
cuit.

Hac exercitatione nondum perfectus est poeta, aut orator futurus, quamvis ingenio valeat. Nam & multa praecepta cognitum necessaria desunt, & maxime exercitatio, quæ longius tempus requirit, deinde cerebro in nostris Gymnasiiæ etas, nondum difficilio-ribus matura laboribus. Sequitur itaque altera scho-
la, quam Rhetoricam dicimus.

C A P V T X X .

Eloquentia solutæ orationis.

S. I. **H**ANC proprie eloquentiam vocare vñus
consecuit. Quam alii definiunt, copiose lo-
quentem sapientiam, alii, artem benedicendi, Aristot. lib. I.
Rhet. c. 2. "Εσω διηγεται, διναις τοις έκαστοις οι διανο-
ται τοις έργοις πιστωσι. Sit igitur Rhetorice facul-
tas, qua quid in re quoque ad persuadendum valeat,
contemplatur. Hoc enim nulli alteri arti propriu est.
Quanquam enim, & qui sine arte loquuntur, & qui
dialectice, ac philosophice agunt persuadere conen-
tur; Rhetorica tamē persuadendi rationem in omni-
bus tradit, neq; enim Dialec̄tico, neq; medicinam,
neq; iurisprudentiam sine eloquentia, perfecte, quin-
quam docuerit. Ad eloquentiam nemo pertingere
potest, nisi iam ante emendate loqui assueuerit; *ει τοις
αρχησιν ολέσσων, το διληνιζειν. Principium eloctionis est, re-
cte loqui Graecia, ait Aristoteles, de patria eloquentia di-
sputans. Perinde enim faciet, qui oratione vitoſe, e-
loquentis schemata attexerit, quod ille, qui panno-
ſe, & laceræ pallæ, aurea segmēta, & gemmeos Mæand-
ros alluerit: Nam & ornamenta dedecorat, & inop-
piam ex vicina copia facit conspicuorem, dum con-
traria finitima se mutuo manifestant. Et quod est
caput, monstrum ridendum efficit. Irum in purpura,
soleas aureas, luto inquinatas, matulam ē gemma.*

Hic in mentem mihi venit, multorum parentum
Nemo tam properæ, in filioru educatione, festinationis; qui
infans est, nondum loquentes, fieri oratores iubent. Hinc mul-
quis non af-
fectorum
fæctam elo-
quentiam. torum Theologorum, Iurisperitorum, Medicorum,
Philosophorum in quinatimæ enunciationis libri,
phrases, & tentias ridicule affectatas interdum
contineat cernimus. Fieri enim solet, vt infantissi-
mus quisque, maxime eloquentiam affectet. Rara
omnino res eloquentia: Testis Tullius lib. x. de orat.
Quibus de causis, qui non iure miretur, ex omni memoria
statum, temporum, ciuitatum, tam exiguum oratorum nu-
merum inueniri?

Causas reddit eodem libro; Sed nimur maius est
hoc quiddam, quam homines opinantur, & pluribus ex arti-
bus, studiisque collectum. Quis enim aliud in maxima di-
scientium multitudine, summa magistrorum copia, proflan-
tissimi hominum ingenii, infinita causarum varietate, am-
plissimi eloquentia propositis premis, esse cause putet, nisi rei
guarum. quandam incredibilem magnitudinem, ac difficultatem? Est
enim & scientia comprehendenda rerum plurimarum, sine
qua verborum volubilitas inanis, atque ridenda est: & ipsa
oratio confirmanda non solum electione, sed etiam construc-
tione verborum: & omnes animorum motus, quos hominum ge-
nerirerum natura tribuit, penitus pernoscendi, quod omnis
vis, ratioque dicendi, in eorum, qui audiunt, mentibus, aut
sedans, aut excitandis exprimenda est. Accedit eodem opor-
tet lepos quidam, facetiaeque, & eruditio libero digna, celeri-
tasque, & breuitas respondendi, & lacefendi, subtili venu-
state atque urbanitate coniuncta. Tenenda præterea est omnis
antiquitas, exemplorumque vis: neque legum, aut iuris ciuilis
scientia negligenda est. Nam quid ego de actione ipsa plura
dicam? que motu corporis, que gestu, que vultu, que vocis
conformatio, ac varietate moderanda est: quo sola per se
ipsa quanta sit, bistrionum leuis ars, & scena declarat:
in qua cum omnes in oris, & vocis, & motus moderatione elabo-

rent, quia ignorat, quam pauci sint, fuerintque, quos a quo
animo speciare possumus? Quid dicam de thesauro rerum
omnium, memoria, quenamvis custos invenimus, cogitatisque
rebus, & verbis adhibeatur, intelligimus omnia, etiamque pre-
clarissima fuerint, in oratione peritura? Quomobrem mi-
rari desinamus, quae causa sit eloquentiam pacitatis, cum
ex iis rebus vniuersi eloquentia confiteretur, quibus in singulis
elaborare permagnum est, hortemurque potius liberos no-
stros, ceteroque, quorum gloria nobis, & dignitas clara est,
ut animo rei magnitudinem complectantur, neque iis aut
praeceptis aut magistris, aut exercitationibus, quibus vni-
tetur omnes, sed aliis quibusdam, se id, quod expertum, con-
sequi possit confidant. Ac mea quidem sententia, nemo pot-
erit esse omni laude cumulatus orator, nisi sit omnium re-
rum magnarum, atque artium scientiam consecutus. Et
enim ex rerum cognitione efflorescat, & redunder oportet ora-
tio: qua, nisi subest res ab oratore percepta, & cognita, in-
anem quandam habet eloquentiam, & pene vuilem. Neque
vero ego hoc tantum oneris imponam, nosfris preterim ora-
toribus, in hac tanta occupatione, & verbis, ac vita, nihil iis ut
putem licere nescire, quanquam vis oratoris, profacioque ipsa
bene dicendi, hoc suscipere, ac polliceri videtur, ut omni de re,
quocunque sit proposita, ab eo ornata, copioseque dicatur.

§. 2. Eloquentia vero in ciuitate tenenda est, quia summa conciliat dignitatem Reipublicæ, præcipue vero colenda est, nobilitatem, & principi. Vite Aristoteles ad Alexandrum, ἀστερὶ γὰρ ἐνθά σπουδάζεις τὸν ἐπιτελεσθεντὸν τὸν λαοτὸν ἀνθρακοπληγεῖν, δύτῳ δινομινόλιγῳ καθεῖν δια τοις πεισεῖσθεν περὶ ἐμβολίαν την. πολλοὶ γάρ καλεῖν δέ τοις ψαταλικότερεν πόνον Συχνὸν ἔχειν ἐντριγουμόνδια, ή πόνον δέ τοις σύμμαχος ὁραῖον ἐνσχηματίσουσι. ή γάρ ἀπότομον δέ τι, τὸν τοις ἔργοις περιτελεσθαι, φανερῷ πόνον τυχίσαντον τοῖς λόγοις οἰκείοντα, η τοπικούς πόνους, διπλοὺς μὲν ἐν διμορφεστή ποιούμενούς, παναυαροφοῦσθε τάπιταν τῷ στραγγαλάσσοντι τὸν δημόνον ἐστιν τοῖς δέ υπὸ την πόλεις θεατρινοῖν πεταγμένοις, φένες λόγον. ἀστερὶ διεῦ τὸς ἀντονόμου τῷ πόλεον διορθωνέωλεν διπλού τὸν καλλιστογάνων κοινὸν νόμον, δύτῳ τοῦτον τὸν σὸν θεατρινακαθεδόντας ἡγεμονίαν πεταγμένοις, πολιτειαῖς τοις πόλεσσιν περιβιβεστ. Regis elo- quentia pro

Nam quemadmodum vestrum decoro, atque magnificencia ceteris hominibus maxime prestat studes, ita etiam dicens inuentionem, ac vim eam ut accipias nitendum est, quae pulcherrimas sit, apprimeque praelarissima. Longe enim pulchrius est, ac regale magis, animo esse bene constituto, quam habitum corporis vestibus ornatum pulchris intueri. Absurdum enim est, cum, qui rerum gestarum gloria ceteris antecellat, videri humilioris quibusdam in dicendo cedere: præsentim cum non sis neficus, eos, qui in populari principatu versentur, res omnes ad populum: qui vero sub vnius imperij ductu constituti sint, ad rationem, orationemque referre. Quemadmodum liberæ ciuitates communis lex, que ad honestissimum aliquem finem ducat, dirigere consuevit, eodem etiam modo, & oratio tua queat, eos, quos sub imperio tenes, ad id agere, quod conducibile sit, & utile. Etenim lex (ut ita dixerim) oratio quadam est, quae communis ciuitatis consensu definita, inbet quo patto vnumquodque agendum sit.

Sane loqui omnibus hominibus communiter datum est, eloquentia est quæ ostendit doctos, aut doctos videri facit. Dux vita est oratio eruditioni iuncta. Et sane post rationem ipsam, nihil dicendi maiestatione homini maius darum est; nam qui bene dicit, suauiter & salubriter auditur. Et sane hoc præcipuum est ornamentum, nam vir hominis decus est ingenium, ita ingenii lumen est eloquentia. Afranius interrogatus, quid octoginta, & uno annis didicisset; respondit; nihil nisi bene docere, & bene dicere. Totam in eo vita non modo dignitatem, sed etiam maiestatem collocans. Nulla res ad dignitatem plures euexit, quam eloquentia. Imperatores maiore periculo, oratores maiore laetatione.